

Роман Вікторович Вереша

*Кафедра кримінального та адміністративного права
Академія адвокатури України
Київ, Україна*

Валерій Віталійович Карпунцов

*Кафедра політичних наук та права
Київський національний університет будівництва та архітектури
Київ, Україна*

ПРАВНИЧА РЕКОДИФІКАЦІЯ – СТВОРЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА НОВОГО ЧАСУ

Анотація. *Питання рекодифікації законодавства в останні роки набуває зростаючої актуальності як в Україні, так і за кордоном. Така актуальність обумовлена не тільки появою нових правовідносин, що потребують упровадження нових регуляторних механізмів, а й викликами глобального характеру, що потребують більш гнучкого правового реагування. Останнім часом законотворчі ініціативи з рекодифікації охоплюють усе більше країн світу, стаючи, свого роду, міжнародним трендом, пов'язаним, зокрема, з процесами інтернаціоналізації, зближення законодавства різних країн. Упровадження ініціатив і практик з рекодифікації вже досить тривалий час обговорюється в правничих джерелах та на профільних платформах для дискусій у різних галузях права. Стратегічний зовнішньополітичний курс України на вступ до Європейського Союзу, зближення українського законодавства із законодавством і правовою доктриною ЄС обумовлює необхідність як перегляду змісту багатьох вітчизняних нормативно-правових актів у різних галузях, так і, подекуди, нормотворчих підходів. Останнє питання безпосередньо пов'язане з процесом рекодифікації, як інструменту модернізації, оновлення законодавства з метою його адаптації до нових викликів і суспільних запитів. В Україні наразі існує ряд ініціатив з правової рекодифікації в багатьох галузях права, зокрема, цивільно-му, господарському, кримінальному праві. Водночас зарубіжний досвід упровадження подібних ініціатив указує на те, що останні можуть потребувати тривалого часу, значної експертно-технічної підтримки і зусиль законотворців. Хоча в умовах триваючого протистояння України збройній агресії з боку РФ, упровадження багатьох важливих ініціатив з рекодифікації ускладнюється через об'єктивні чинники, втім з огляду на перспективу очевидно, що в осяжному майбутньому такі ініціативи все більш помітно виходитимуть на пріоритетні місця в порядку денному вітчизняного законотворця. У даній роботі передбачається визначити перспективні напрями розвитку рекодифікації законодавства в Україні в контексті зарубіжних практик. У дослідженні представлений розширений погляд на поняття рекодифікації на фоні новітніх викликів та перспектив у сфері нормотворчості та підготовки нормативно-правових актів. Крім того, розглядаються питання інтернаціоналізації рекодифікаційного процесу, політико-правові ас-*

пекти рекодифікації в Україні та за кордоном, питання мобільності правотворчого процесу та інші.

Ключові слова: рекодифікація, реформування, правотворчість, модернізація законодавства, правове регулювання.

Roman V. Veresha

*Department of Criminal and Administrative Law
Academy of Advocacy of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Valerii V. Karpuntsov

*Department of Political Science and Law
Kyiv National University of Construction and Architecture
Kyiv, Ukraine*

LEGAL RECODIFICATION – CREATING LEGISLATION FOR A NEW ERA

Abstract. *The issue of legal recodification has been gaining increasing relevance in recent years both in Ukraine and abroad. This relevance is not only driven by the emergence of new legal relationships requiring the implementation of new regulatory mechanisms but also by global challenges that demand a more flexible legal response. Recently, legislative initiatives on codification have been encompassing an increasing number of countries worldwide, becoming, in a way, an international trend, particularly associated with processes of internationalization and convergence of legislation across different countries. The implementation of codification initiatives and practices has long been discussed in legal sources and on specialized discussion platforms across various legal domains. Ukraine's strategic foreign policy course towards accession to the European Union, along with the alignment of Ukrainian legislation with EU legislation and legal doctrine, necessitates both a review of the content of many domestic legislative acts in various fields and, in some cases, normative approaches. The latter question is directly related to the process of codification as a tool for modernization, updating legislation to adapt it to new challenges and societal demands. In Ukraine, there are currently several initiatives on legal codification in many legal areas, including civil, commercial, and criminal law. However, foreign experience in implementing similar initiatives suggests that they may require considerable time, significant expert-technical support, and legislative efforts. Although the ongoing armed aggression against Ukraine by the Russian Federation complicates the implementation of many important codification initiatives due to objective factors, it is evident that such initiatives will increasingly take priority on the domestic legislative agenda in the foreseeable future. This paper aims to identify prospective directions for the development of legal recodification in Ukraine within the context of international practices. The study presents an expanded view of the concept of recodification against the backdrop of contemporary challenges and prospects in the sphere of legislation and the preparation of normative legal acts.*

Additionally, issues such as the internationalization of the recodification process, the political-legal aspects of recodification in Ukraine and abroad, the mobility of the legislative process, and others are examined.

Keywords: *recodification, reform, legislation, modernization of legislation, legal regulation.*

ВСТУП

В останні роки тема рекодифікації законодавства привертає все більше уваги правників-теоретиків в Україні та світі. Питання оновлення законодавства в різних галузях обумовлене появою нових видів правовідносин, а також стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій [1; 2]. Усе це потребує адекватного юридичного реагування, створюючи передумови для перегляду не тільки правових норм, а й часом досить об'ємних елементів системи нормативно-правових актів, зокрема кодексів. Кембриджський тлумачний словник визначає термін рекодифікації (recodification) як акт або процес повторного впорядкування чогось, наприклад, законів або правил, в ту або іншу систему¹. В юриспруденції термін «рекодифікація» для більшої змістової визначеності зазвичай використовується в словосполученні («рекодифікація законодавства», «рекодифікація кодексу» або схожим чином). У широкому розумінні рекодифікація законодавства – це процес перегляду існуючих законів та правил з метою спрощення, систематизації та покращення їх розуміння й застосування. Цей процес може передбачати об'єднання декількох законів в один, видалення застарілих або суперечливих положень, а також додавання нових норм для поліпшення регулювання певної сфери суспільних відносин [3].

Рекодифікація зазвичай проводиться з загальною метою підвищення ефективності правової системи, покращення доступності правових норм для громадян та бізнесу, а також для забезпечення актуальності правових механізмів та відповідності сучасним потребам суспільства. Цей процес, як правило, може бути ініційований урядом, парламентом або іншими суб'єктами законодавчої ініціативи, й ініціюється як з суто технічною метою (оновлення законодавства по причині необхідності адаптації правового регулювання до нових соціальних, економічних та інших умов), так і з політичних причин (наприклад, вступ до міжнародних організацій, блоків, що потребує адаптації законодавства до міжнародних вимог) [4]. Розглядаючи рекодифікацію як самостійний об'єкт дослідження, останню можна визначити в трьох вимірах: національному, міжнародному (наднаціональне регулювання), а також як правове явище права зарубіжних країн (у порівняльній перспективі).

Євроінтеграційна спрямованість України виступає сьогодні, мабуть, найсуттєвішим чинником реформ у всіх сферах суспільства. Стратегічний курс держави на вступ до ЄС, зближення українського законодавства із європейським обумовлює

¹ Див.: Cambridge Dictionary – «recodification». URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/recodification>

необхідність перегляду багатьох вітчизняних нормативно-правових актів у різних галузях, як по суті, так і щодо форми (перегляд систематизаційних підходів). Що стосується рекодифікації, то основна увага серед правників наразі сконцентрована майже виключно на питаннях рекодифікації цивільного законодавства, про що свідчить огляд профільних наукових праць. Разом із тим сам по собі термін «рекодифікація» наразі ще не отримав чіткої юридичної формалізації, хоча суттєві розбіжності щодо його розуміння також відсутні. Так, у працях українського науковця, професора А. Довгерта, присвячених реформуванню цивільного законодавства, термін «рекодифікація» вживається у значенні системних суттєвих змістовних і структурних новацій кодексу (або групи кодексів та законів), без створення нового [3]. Згідно з Концепцією оновлення Цивільного кодексу України, євроінтеграційний аспект виступає однією з основних складових процесу рекодифікації, що у значній мірі визначає необхідність проведення цього процесу та обумовлює його змістове наповнення. Підписавши й ратифікувавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україна взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації свого національного законодавства із правом ЄС [5]. Разом з тим реформування цивільного законодавства – не єдине, що обумовлює інтерес до питання рекодифікації – актуальність останнього виходить далеко за межі цивільного права як галузі права, так і науки. На сьогодні в Україні завершився процес підготовки нової редакції Кримінального кодексу [6], здійснюються ініціативи щодо рекодифікації господарського законодавства [7], а також за деякими іншими напрямками. Сучасні дослідження, що стосуються різних аспектів проведення рекодифікації в Україні і світі, присвячені таким питанням, як: аналіз основних чинників і передумов для ініціювання рекодифікації Цивільного кодексу України [3], перспективи вдосконалення низки юридичних категорій у галузі українського приватного права [8], рекодифікація Цивільного кодексу України і принцип правової визначеності [1], перспективи рекодифікації військового законодавства України [9], питання регламентації окремих аспектів діяльності штучного інтелекту в контексті процесів рекодифікації в Україні [10], поточний стан робіт з рекодифікації приватного права Словаччини та його перспективи [11], рекодифікація податкового законодавства в Словаччині [12], сучасні проблеми рекодифікації в Бельгії [13–15], перегляд підходів щодо кодифікації конституційного права в Сполученому Королівстві [16; 17], розгляд суперечностей, пов'язаних з окремими аспектами рекодифікації законодавства в галузі оподаткування та фінансового регулювання США [18; 19], перегляд окремих механізмів міграційного законодавства ЄС [20]. Цілі даної роботи передбачають визначення перспективних напрямів розвитку процесу рекодифікації законодавства в Україні в контексті міжнародного та зарубіжного досвіду. Також у роботі передбачається дати розширений погляд на поняття рекодифікації законодавства в Україні на фоні новітніх викликів та перспектив у сфері нормотворчості та підготовки нормативно-правових актів.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Методологічна основа цієї роботи представлена методом політико-правового аналізу, а також методом вторинного дослідження (контекст-аналізу). У рамках даної роботи згадані методи використовуються для вивчення політико-правових заходів різних країн пов'язаних з рекодифікацією чинного законодавства, релевантних наукових джерел, що описують різні аспекти проведення рекодифікації законодавства, а також суміжні питання, пов'язані з її реалізацією. З метою визначення актуальних тенденцій у сфері рекодифікації та правових реформ у даній роботі здійснено системний огляд наукових досліджень щодо різних зовнішніх аспектів, що сприяють, або навпаки перешкоджають рекодифікації в Україні та за кордоном. Зокрема, розглядаються питання термінологічних розбіжностей у розумінні терміну «рекодифікація», політико-правові аспекти рекодифікації в Україні та в зарубіжних країнах, питання мобільності правотворчого процесу. Частина роботи присвячена розгляду питань використання інноваційних методів дослідження в сучасних умовах, мобільності правотворчості та стратегій ефективної комунікації в правничому середовищі в контексті рекодифікації.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

2.1. Рекодифікація в Україні в контексті інтернаціоналізації рекодифікаційного процесу. Практики та сучасні міжнародні підходи в питаннях здійснення правничої рекодифікації

Питання рекодифікації останнім часом усе частіше підіймається в українських правничих джерелах [1; 8; 10; 21–23]. Хоча основним об'єктом академічного дискурсу в основному є рекодифікація в конституційному, цивільному та кримінальному праві, втім навіть обмежені дискусії дали необхідний поштовх для обговорення процесів рекодифікації в більш широкому сенсі. У Концепції оновлення Цивільного кодексу України, підготовленої авторським колективом українських правників і законотворців, відмічається, що потреба в системному оновленні Кодексу назривала давно, будучи довгий час об'єктом уваги як теоретиків, так і юристів-практиків. У Концепції зазначається, що для ініціації процесу рекодифікації цивільного (приватного) права наразі утворилися всі необхідні економічні, політичні та правові передумови. На думку її авторів, необхідність рекодифікації обумовлена логікою трансформаційних процесів в українському суспільстві, включаючи формування реальної й ефективної ринкової економіки як невід'ємної складової громадянського суспільства та євроінтеграційної спрямованості всіх компонентів суспільства. У тексті концепції автори наводять ряд юридичних чинників та передумов для початку ініціювання роботи з рекодифікації цивільного законодавства. Серед них – значний розвиток ринкового законодавства в країні; наявність норм-моделей міжнародних актів; приклади країн ЄС та значний потенціал вітчизняної приватноправової науки для провадження реформ у приватноправовій галузі. У зв'язку з цим Кабінет Міністрів України прийняв відпо-

відні акти щодо оновлення (рекодифікації) цивільного законодавства України та утворив відповідну Робочу групу, члени якої на своїх пленарних засіданнях у 2019–2020 роках розробили та погодили зміст цієї Концепції [5]. Таким чином, можна вести мову про те, що в «передвоєнний» період процес рекодифікації в Україні був ініційований офіційно, а його запуск став закономірним результатом об'єктивно назріваючого суспільно-політичного запиту.

Питання рекодифікації в Україні також розглядаються в рамках реформаторських ініціатив у галузях конституційного, кримінального та господарського права, а також законодавства у сфері освіти. Залежно від галузі права, реалізація цих ініціатив відбувається на різних рівнях – від теоретичного обґрунтування необхідності впровадження тих чи інших реформ (рекодифікація правових актів в освітній галузі, зокрема, прийняття Кодексу законів про освіту [24]) або експертного обговорення (як у випадку розгляду питань щодо проведення конституційної реформи, які підіймаються в суспільстві час від часу [25; 26], або питань перегляду/рекодифікації положень Господарського кодексу України [7]) до рівня узгодження тексту готового проекту Кримінального кодексу між членами спеціально створеної для його розробки робочої групи. Діяльність останньої передбачена Указом Президента України № 584/2019 від 07.08.2019 «Питання Комісії з питань правової реформи» [6; 27].

Водночас актуальність питань рекодифікації не є виключною особливістю українського права, а аспект уніфікації та інтернаціоналізації законодавства вже досить тривалий час обговорюються у правничих джерелах, на міжнародних юридичних форумах та інших майданчиках для дискусій. У рамках останніх інколи висловлюються думки про рекодифікацію як міжнародний тренд [4]. Інтернаціоналізація рекодифікаційного процесу є розширенням сфери його застосування за межі національних кордонів з урахуванням міжнародних стандартів і практик. Цей процес може включати адаптацію національного законодавства до міжнародних договорів, конвенцій і норм, а також втілення в життя загально-визнаних принципів права. Він може мати місце в різних галузях права (права людини, міжнародне приватне право, торгове право, екологічне право тощо) [4]. Інтернаціоналізація рекодифікаційного процесу може стимулюватися участю країн у міжнародних організаціях, де розробляються загальні правові стандарти та приймаються міжнародні угоди. З огляду на цю перспективу можна припустити, що інтернаціоналізація рекодифікаційного процесу може призвести до більшої гармонізації правових систем різних країн, поліпшення правового захисту та сприяння міжнародному співробітництву. Однак цей процес також може обумовити появу певних викликів, таких як необхідність урахувати відмінності в правових системах різних країн та забезпечення узгодженості й сумісності між національним та міжнародним законодавством [28].

Разом з тим, виходячи з аналізу сучасних публікацій, можна відзначити, що невиробленість термінологічного апарату здатна створити перешкоди для таких

ініціатив. Часто простежується термінологічна неоднозначність, пов'язана з різними підходами до розуміння терміну «рекодифікація». У деяких джерелах стверджується, що рекодифікація законодавства регулярно відбувається у США. Наприклад, регулярно оновлюється Кодекс законів США (*United States Code*) [4; 29]. Деякі автори називають рекодифікацією законодавчі реформи в Сполученому Королівстві, згадуючи про те, що в країні проводиться регулярна робота над оновленням деяких законів [30]. В інших джерелах наводяться приклади Канади, Німеччини та Франції, де, за твердженнями авторів, в останні роки приймаються певні ініціативи законодавців з правничої рекодифікації [29; 31; 32]. Тим не менше, при більш ретельному розгляді стає зрозуміло, що в цих країнах йдеться не про рекодифікацію в повному розумінні цього слова, а про законотворчий процес як такий, внесення змін до законодавства, перегляд редакцій чинних законів без нових нормотворчих підходів. Певним виключенням у цьому сенсі можна вважати зміни до Французького цивільного кодексу в 2016 році, хоча французькі джерела в основному уникають вживання такого терміну. Так, звертаючись до європейських наукових джерел, стає зрозумілим, що питання щодо визначення теоретичних підходів до розуміння терміну «рекодифікації законодавства» порушуються не лише в Україні, а й в інших країнах. Певну ясність в питання інституціональної визначеності поняття «рекодифікації» вносять словацькі дослідники [11; 33]. Вони в цілому сприймають цей термін так само, як і українські вчені, зазначаючи, що під рекодифікацією зазвичай розуміють «нову кодифікацію» норм права у відповідній галузі. Говорячи про необхідність рекодифікації в національному праві, словацькі науковці висловлюють думку про те, що саме цивільне право найбільше потребує перегляду підходів у сфері регулювання відповідних правовідносин на нових інституційних засадах, підкреслюючи різницю між переглядом редакції діючих норм і законів та рекодифікацією. У той час як перегляд (виключення певних норм або зміна редакції) заснований на історично обумовлених засадах правового регулювання та його похідних, рекодифікація є впровадженням оновленого правового регулювання з метою більш сучасного реагування на запити поточної реальності. Рекодифікація означає реконструкцію систематичного, синтетичного та синкретичного підходу до права, це – перегляд принципів кодифікації відповідно до сучасних суспільних потреб [11]. На сьогодні ініціативи щодо рекодифікації законодавства в загальноприйнятому значенні слова мають місце не лише в Словаччині, а й Чехії, втім пов'язані вони лише зі сферою цивільного права. Процес реформування цивільного законодавства наразі триває в обох країнах, тому розглядати його результати як позитивні практики наразі завчасно [11; 12].

Іншим важливим прикладом, що свідчить про проведення саме рекодифікації, а не перегляду редакції окремих законів, є приклад Бельгії, де наразі розглядаються питання про перегляд термінологічних основ, на яких будувалося законодавство країни. Істотні зусилля щодо рекодифікації ряду законодавчих актів, у т.ч.

цивільного та кримінального кодексів, прикладалися під час роботи бельгійського парламенту періоду 2014–2019 років [13; 14]. Той факт, що версії деяких актів (кодексів) французькою мовою були складені понад 200 років тому, довгий час викликав критику, а іноді навіть глузування через стиль, в якому ці акти були написані, а також через використані в них приклади та проблеми, які вони мали вирішувати. На думку критиків, як суть, так і формулювання цих кодексів застаріли й залишають багато можливостей для вдосконалення. У рамках юридичної лінгвістики існує аналогічна точка зору, згідно з якою багато таких «застарілих» кодексів з часом втратили більшу частину своєї читабельності та лінгвістичної якості [15]. Упродовж парламентського терміну 2014–2019 років міністр юстиції Бельгії відповів на заклик до реформи, запропонувавши рекодифікувати декілька кодексів. Серед основних завдань рекодифікації – покращення правової прозорості шляхом включення положень, що відображають прецедентне право та правові доктрини, об'єднання положень, що були «розкидані» по декількох законодавчих актах. Крім того, завдання рекодифікації передбачали покращення правової визначеності шляхом урегулювання спорів щодо неясних положень, підвищення читабельності (легкості сприйняття інформації), удосконалення термінологічного апарату, реструктуризації кодексів, а також покращення внутрішньої узгодженості норм. Таким чином, рекодифікація була спрямована, як на реформування нормативної складової, так і на покращення лінгвістичної якості кодексів. Практичні завдання з рекодифікації поклалися не лише на спеціалістів з апарату міністерства юстиції Бельгії, а й на представників науки, а також експертної спільноти [13].

Автори фундаментального бельгійського металінгвістичного дослідження з питань рекодифікації національного законодавства [13] акцентують особливу увагу на важливості правильної побудови лінгвістичних конструкцій та термінології у законах та кодексах. Автори зазначають, що першою метою рекодифікації є підвищення доступності закону. Тому завданням спеціаліста-нормопроектувальника, який займається рекодифікацією, є скринінг та аналіз діючих норм, що містяться в різних правових джерелах (наприклад, звичаях, прецедентному праві, законодавстві та виконавчих актах), для подальшого переформулювання їх більш зрозумілою та доступною мовою, з урахуванням актуальних викликів. Важливим інструментом у цьому питанні є правова доктрина [13]. Другою метою рекодифікації автори називають удосконалення правил, закладених у законі (правових норм). Ця мета обґрунтовується необхідністю уточнення чи коригування певних норм. Перше зазвичай вимагає пошуку відповідного критерію для визначення та (або) правильного письмового виразу, щоб усунути невизначеність, що виникла з раніше використаного формулювання. У рамках сучасних ініціатив з рекодифікації, бельгійський законодавець приділяв особливу увагу мовній редактурі текстів, часом навіть наголошуючи на недостатній лінгвістичній якості закону та недостатності зусиль, вкладених у нього законодавцем на попередніх етапах [13].

На сьогоднішній день процес рекодифікації низки законодавчих актів у країні продовжується [34].

На відміну від окремих країн ЄС, правова доктрина Євросоюзу нечасто застосовує термін «рекодифікація» («*recodification*»). Глосарій юридичних термінів офіційного веб-ресурсу з питань законодавства ЄС також не містить цього терміну. Натомість найближчим відповідником терміну рекодифікації можна вважати термін «*recasting¹ of legislation*» – суттєвий перегляд редакції того чи іншого нормативно-правового акту ЄС (перегляд норм що можуть мати суттєвий регулятивний вплив), у результаті чого такий акт вважається фактично новоствореним. Такий акт проходить через всі стадії законодавчого процесу, скасовуючи, зокрема, всі зміни, що вносилися до попередньої редакції цього акту. Правила використання методу рекастингу правових актів закріплені у міжвідомчій угоді 2001 року з цього питання [35]. Він установлює спеціальні процедури, які дозволяють законодавчій владі зосередити свою увагу на тих частинах законодавчої пропозиції, які є новими. Як зазначається в глосарії, рекастинг може бути вертикальним (коли акт у чинній редакції (*original act*) та поправки до нього включаються в один новий акт) та горизонтальним (коли два або більше актів у чинній редакції, що охоплюють суміжні питання, а також зміни до них, об'єднуються в один новий акт)². Серед нещодавніх ініціатив щодо рекастингу актів ЄС – перегляд Директиви про енергоефективність будівель EU/2010/31 та Директиви про енергоефективність EU/2023/1791 [36].

У Сполученому Королівстві (СК) питання рекодифікації в широкому розумінні терміну (реструктуризації, об'єднання норм, що містяться в різних правових актах в один з метою впорядкування, оптимізації сприйняття юридичних текстів і т.п.) як правило завжди іде поряд із питанням кодифікації як такої. Останнє підіймається час від часу, однак у рамках політичних і наукових дискусій ініціативи з цього приводу не знаходять широкої підтримки [16]. Так, наприклад, в якості об'єднуючого аргументу в дебатах про кодифікацію конституційних актів можна навести думку британського вченого Д. Е. Хушал Муркенс, який зазначив, що ясність і визначеність монолітної конституції не відповідають еклектичним структурам влади, запитам суспільства та триваючим трансформаційним процесам у багатонаціональному британському соціумі [17]. Сам термін «рекодифікація» майже неможливо зустріти в британській бібліографії. Однак, як і у випадку з ЄС, за рядом ознак можна зрозуміти, що цей термін частково перетинається з поняттям «*revision*». Так, зміни до британського статутного права здійснюються відповідно до *Statute Law Revision Act* [37], дія якого поширюється і на деякі інші держави Британської Співдружності. На сьогодні у СК триває процес перегляду

¹ точного відповідника в українській мові немає, як аналогія можуть використовуватись слова «рекастинг», «перегляд», «переробка»

² Див.: EUR-Lex. Glossary of Summaries. Recasting of legislation. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/recasting-of-legislation.html>

ряду актів статутного права на предмет втрати актуальності у зв'язку із застарілістю певних норм, однак цей процес в повній мірі не можна назвати рекодифікацією, оскільки не йдеться ані про реструктуризацію, ані про оновлення цих актів [38]. У певному сенсі процесом рекодифікації в СК можна назвати процедури транспозиції законодавства ЄС, що підлягає прямому застосуванню, у британську правову систему після прийняття Акту про вихід з Європейського Союзу 2018 року [39]. Водночас певні ініціативи з рекодифікації чинного законодавства мають місце в Уельсі [40].

У США в останні роки було реалізовано кілька законодавчих ініціатив, упроваджених як на федеральному рівні, так і на рівні штатів, які можна розглядати як ініціативи з рекодифікації. В якості прикладів можна навести Закон про податкову реформу 2017 року (*Tax Cuts and Jobs Act*), Закон про скорочення ставок та зростання економіки 2018 року (*Economic Growth, Regulatory Relief, and Consumer Protection Act*). Перший закон значно змінив федеральне податкове законодавство, зменшивши податкові ставки для фізичних та юридичних осіб і вніс низку інших суттєвих змін до Податкового кодексу, другий – вніс зміни до Акту Додда-Франка, спрямовані на зниження регулятивного навантаження на невеликі та середні банки, що можна розглядати як часткову рекодифікацію в галузі податкового та фінансового регулювання [18; 41]. Також на рівні штатів продовжується впровадження модельних законів, запропонованих Єдиною законодавчою комісією (*Uniform Law Commission*), таких як Модельний закон про арбітраж (*Revised Uniform Arbitration Act*) та Модельний комерційний кодекс (*Uniform Commercial Code*), які оновлюють та стандартизують правила у відповідних галузях [42; 43].

2.2. Результативна комунікація в багатокультурному середовищі й культурні компетенції (компенсації) як один із інструментів інтернаціоналізації законодавства

Питання правничої рекодифікації нерозривно пов'язані з інтернаціоналізацією законодавства, яка, своєю чергою, є похідним результатом процесів глобалізації. Ознаками глобалізації, що визначають її сутність, є її інтеграційний наддержавний характер і комплексність, які забезпечують створення й функціонування глобальних систем та взаємозв'язків [28]. Правова інтернаціоналізація або інтернаціоналізація законодавства в практичному розумінні може бути представлена в різних формах. Так, поряд із традиційним зближенням законодавства різних країн на основі норм міжнародного права, використовується його гармонізація як спосіб забезпечення єдності в різноманітті у вигляді узгодження концепцій та програм, вироблення загальних нормативних понять та оцінок. Важливе значення має уніфікація законодавства, як метод створення одноманітних актів і норм та орієнтація на певні стандарти – техніко-юридичні акти. Поняття гармонізації, уніфікації законодавства поряд з такими термінами як апроксимація або адаптація

законодавства стали невід'ємною частиною *acquis communautaire* і правотворчості Європейського Союзу (ЄС) [44; 45]. В умовах глобалізації, інтернаціоналізацію законодавства часто пов'язують з ослабленням ролі національного права, питаннями втрати значущості ролі громадянства перед фактичним місцем проживання, питаннями оподаткування прибутків, юридичної відповідальності тощо [46; 47].

На сьогодні, мабуть, найбільша кількість наукових досліджень по зазначеному профілю присвячена питанням інтернаціоналізації конституційного права. Причому розглядаються як загальні проблеми (інтернаціоналізація національних конституцій як тенденція у конституційному праві, європеїзація конституційного законодавства країн), так і інтернаціоналізація окремих інститутів конституційного права. Багато робіт присвячено аспектам інтернаціоналізації прав і свободи людини [44; 48].

Важливу роль у процесі інтернаціоналізації законодавства відіграє результативна комунікація у багатокультурному середовищі та культурні компетенції. Умовно їх завдання можна визначити таким чином: сприяння розумінню відмінностей у культурі та цінностях, підвищення ефективності комунікації, підвищення продуктивності взаємодії з багатонаціональними організаціями, сприяння формуванню ширшого консенсусу з питань реформ та вдосконалення права [49; 50]. Так, культурні компетенції дозволяють законодавцям та іншим учасникам правотворчого процесу розуміти відмінності в культурі, цінностях та звичаях різних країн. Це допомагає створювати закони та правила, які враховують різноманітність культурних контекстів. Результативна комунікація передбачає вміння ефективно спілкуватися з людьми з різних культурних та мовних середовищ. Це включає в себе не тільки ясний виклад інформації, а й вміння слухати і враховувати думку представників інших країн та культур. Крім того, у контексті інтернаціоналізації законодавства існує зростаюча потреба в співпраці з міжнародними організаціями та експертами. Культурні компетенції дозволяють ефективно взаємодіяти з цими організаціями чи фахівцями та зробити таку співпрацю більш продуктивною [49; 50]. При цьому розуміння культурних особливостей та використання культурних компетенцій можуть сприяти створенню ширшого консенсусу щодо законодавчих реформ як на національному, так і на міжнародному рівнях. Таким чином, культурні компетенції та результативна комунікація відіграють важливу роль в інтернаціоналізації законодавства, допомагаючи створити більш адаптивні й ефективні правові системи, які враховують різноманітність культур та світоглядів.

2.3. Мобільність правотворчості

Питання рекодифікації пов'язане з питаннями мобільності правотворчості, зміною поглядів та підходів в питаннях адаптивності законодавства до появи нових викликів, які іноді складно врегулювати за допомогою тих правових інструментів, «кристалізація» яких відбувалася з античних часів. Як показує зарубіжний досвід,

модернізація законодавства часто ускладнюється інертністю правотворчих механізмів, застарілістю нормотворчих підходів та процедур [13; 51]. Мобільність правотворчості як теоретичний концепт відноситься до здатності законодавців, урядів та інших учасників процесу правотворчості оперативного реагувати на трансформаційні процеси в різних галузях суспільних відносин, обставини, що змінюються, і виклики в галузі права [52]. З точки зору найбільш широких інтерпретацій, цей концепт передбачає гнучкість та адаптивність законодавства до нових ситуацій і потреб суспільства [53]. Мобільність правотворчості як невід'ємний атрибут сучасного законотворчого процесу може проявлятися в таких аспектах як швидкість реагування (законодавці повинні бути здатні швидко реагувати на нові обставини, включаючи економічні кризи, технологічні інновації, зміни в суспільних цінностях тощо), гнучкість та адаптивність (правові норми мають бути гнучкими та здатними адаптуватися до нових викликів без необхідності довгострокового та складного процесу зміни законодавства).

Концепція мобільності правотворчості в сучасних умовах невіддільна від необхідності використання як нових законотворчих технік, так і технологій у широкому розумінні слова (в тому числі використання досягнень інформаційно-комунікаційних технологій для прискорення процесу прийняття рішень та забезпечення ширшого доступу до інструментів охорони та захисту прав у різних галузях). Мобільність правотворчості передбачає широке міжнародне співробітництво, участь країн у міжнародних організаціях та угодах для розробки загальних норм та стандартів [52]. Зрештою мобільність правотворчості на пряму пов'язана з процесуальними інноваціями – впровадження нових процедур та методів роботи в діяльність правотворчих суб'єктів може прискорити прийняття законів та покращити якість правотворчості в цілому. Таким чином, як можна зрозуміти, мобільність правотворчості є досить важливим елементом забезпечення ефективності правової системи, дозволяючи їй краще відповідати потребам суспільства, що змінюються.

2.4. Українська та європейська системи правничої рекодифікації в системі сучасних викликів: в умовах військової агресії та пандемічних викликів

Як відомо, в Україні процес адаптації (апроксимації, гармонізації – залежно від контексту) українського законодавства до законодавства Європейського Союзу (ЄС) триває вже більше десятиліття. В останні роки Україна зробила низку вирішальних кроків у напрямку інтеграції до ЄС, хоча процес інтеграції все ще продовжується всупереч усім перешкодам, зумовленим російським неспровокованим вторгненням. Так, український законотворчий процес останнім часом усе частіше розглядається в прив'язці до європейської правотворчості – як невід'ємна складова загальноєвропейської правотворчої традиції [8]. Разом з тим на сьогодні й протягом декількох попередніх років, як українська, так і європейська системи права зіштовхуються з рядом екстраординарних за своєю природою викликів.

Це – військова агресія з боку РФ зараз, і численні кризи в різних сферах людської життєдіяльності, зумовлені пандемією – трьома роками раніше. У таких умовах правова рекодифікація стає особливо актуальною, оскільки законодавство має бути адаптоване до нових обставин та потреб суспільства.

В умовах військової агресії Україна стикається з необхідністю зміцнення обороноздатності та захисту прав громадян. Це може вимагати внесення змін до законодавства, наприклад, у галузі оборони, безпеки, прав людини та міжнародного гуманітарного права. Так, питання рекодифікації українського військового законодавства підіймалося ще до початку повномасштабної агресії РФ у 2022 році [9]. Аналізуючи точки зору, які існують у науковому середовищі, щодо перспектив кодифікації військового законодавства, сучасні дослідники відмічали, що профільне законодавство включає десятки законодавчих актів, які, на їх погляд, потребують рекодифікації. Ці акти, з одного боку, відбивають динамічні процеси, з другого, породжують ряд протиріч і розходжень, що ускладнює реалізацію різних правових норм чи створює передумови для їх недотримання, неналежного виконання або цілеспрямованих зловживань [9]. Як зазначають національні фахівці у галузі військового права, до переліку актуальних проблем у сфері кодифікації по відповідному напрямку можна віднести проблему фрагментарності теоретичних основ військового права, неповноту сформованості предмету, методу, принципів та інститутів військового права, які мали б закласти необхідне підґрунтя для рекодифікації [54]. Крім того, до ряду таких проблем слід віднести термінологічні неузгодженості між поняттями «військове законодавство» і «законодавство у сфері оборони України», проблеми регламентації кодифікаційної техніки, трансформаційні процеси й реформи у військовому секторі, а також ряд інших питань, як вузькоспеціалізованих, так і таких, які поширюються на всю законотворчу сферу [54]. Наразі досить обґрунтованою виглядає аргументація деяких українських дослідників, які стверджують, що рекодифікація в перспективі може здійснюватися у двох основних напрямках. Перший напрямок, полягає в систематичній обробці чинних законодавчих актів з метою заміни поточного законодавства новим законодавчим актом, що охоплює споріднену сферу правовідносин. Другий – спрямований на впорядкування чинного законодавства, його систематизацію та усунення прогалин у праві, а також колізій між правовими нормами. Беручи до уваги, що в теоретичному аспекті кодифікацію законодавства можна розглядати як форму, засіб чи метод систематизації, процес рекодифікації законодавства в оборонній сфері доцільно розпочати з визначення підходу, який лежатиме в основі рекодифікації, та завдання стосовно обсягу та форми результатів рекодифікації [54]. Останнім часом стає все більш очевидним, що країни ЄС також можуть зіткнутися з загрозою військової агресії або терористичними загрозами. Це може вимагати координації правових заходів між країнами-членами Європейського Союзу та посилення співробітництва у сфері безпеки та оборони. Втім наразі

серед європейських країн ініціатив з рекодифікації безпосередньо обумовлених цією загрозою немає.

Окремим викликом глобального характеру для ЄС і України стала пандемія COVID-19. Поширення пандемії виявило вразливість української системи охорони здоров'я та соціального захисту. Це призвело до необхідності вжити екстрених заходів та змін у законодавстві для боротьби з поширенням вірусу, захисту громадського здоров'я та підтримки економіки. З подібними викликами під час пандемії зіткнувся Європейський Союз та його члени. Нові виклики вимагали координації заходів між країнами-членами, внесення змін до законодавства в галузі охорони здоров'я, економічної підтримки та забезпечення соціальної справедливості. Слід зазначити, що значущих ініціатив щодо рекодифікації законодавства як процесу який потребує тривалого часу для обговорення, оцінки експертних думок, суспільно-політичної дискусії ані в Україні, ані в ЄС у цей період не було. В умовах військової агресії та пандемічних викликів процес рекодифікації законодавства може охоплювати прийняття тимчасових або надзвичайних заходів, посилення гарантій прав громадян, поліпшення системи охорони здоров'я, а також посилення міжнародного співробітництва для забезпечення безпеки та стабільності. Разом з тим, доцільність її проведення в умовах особливих правових станів має визначатися на основі зважених політичних рішень, і мати переконливе обґрунтування, оскільки процес рекодифікації може бути тривалим, а увага законотворця може бути прив'язана до вирішення більш оперативних питань.

2.5. Інноваційні методи дослідження в сучасних умовах. IT інструменти та їх перспектива

У сучасних умовах питання оптимізації правотворчого процесу, рекодифікації законодавства та вдосконалення юридичної техніки набувають нового імпульсу завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та різного роду технологічних рішень у галузі кібернетики. В останні роки в юриспруденції спостерігається зростання інтересу до використання нових технологій і методів дослідження для більш ефективного аналізу правових питань, удосконалення правозастосовних практик. Одним із найбільш перспективних напрямків є машинне навчання та застосування можливостей штучного інтелекту. Методи машинного навчання та штучного інтелекту використовуються для аналізу великих обсягів даних, виявлення патернів та трендів, прогнозування результатів і створення нових алгоритмів та моделей у різних наукових галузях, включаючи юриспруденцію. Використання алгоритмів машинного навчання може бути застосовним для аналізу великих обсягів даних із судової практики, а також для прогнозування результатів судових справ та виявлення трендів у законодавстві. Це може допомогти покращити прогнозування та ухвалення рішень у правових питаннях, зокрема у питаннях удосконалення законодавства [55].

В окрему категорію слід виділити можливості й інноваційні методи дослідження пов'язані з комп'ютерним моделюванням – створення комп'ютерних моделей для аналізу різних правових сценаріїв та передбачення їх наслідків. Такі рішення можуть бути особливо корисними в галузі судового прогнозування та вирішення спорів [56]. Ще одним перспективним методом дослідження є використання можливостей машинного аналізу тексту та обробки природної мови (NLP) для вивчення різного роду юридичних документів, законодавчих актів, судових рішень тощо. Крім того, можливості NLP можуть допомогти автоматизувати процеси пошуку та аналізу юридичної інформації [57].

Окрему нішу в переліку перспективних методів дослідження в юриспруденції займають методи з використанням *big data*. Великі дані та їх аналітика можуть використовуватися для отримання цінної інформації з великих обсягів структурованих і неструктурованих даних, що дозволяє дослідникам робити більш точні висновки та приймати більш обґрунтовані рішення [58]. Крім того, перспективним напрямком виглядає використання методів аналізу соціальних мереж для вивчення взаємозв'язків між учасниками юридичних процесів, а також виявлення тенденцій і впливу громадської думки на правові рішення. Цей метод також може бути застосовним до питань нормотворчості [59].

Таким чином, інноваційні методи дослідження в юриспруденції мають суттєвий потенціал для підвищення ефективності правової роботи, і вже зараз забезпечують нові можливості аналізу та розуміння правових питань, а також сприятимуть розвитку інновацій у галузі юриспруденції в перспективі. Що стосується перспектив ІТ в юриспруденції – без сумніву, вони пов'язані з подальшим розвитком електронних систем, автоматизацією процесів, покращенням доступу до правової інформації та послуг, а також з інтеграцією нових технологій, таких як блокчейн, у правову практику [60; 61]. Застосування методів аналізу даних та бізнес-інтелекту може бути корисним для виявлення тенденцій у законотворчості, прогнозування наслідків запропонованих законопроектів та оцінки їх впливу на економіку та суспільство. Це в перспективі дозволить підвищити ефективність роботи державних установ, покращити якість послуг, що надаються, забезпечити ширший доступ до правосуддя та участі в законотворчому процесі.

Останнім часом в юридичних і міждисциплінарних дослідженнях відмічається підвищений інтерес до питань ролі штучного інтелекту (ШІ) в законотворчому процесі [62; 63]. Стає очевидним, що можливості ШІ можуть відігравати все більш помітну роль у процесі законотворчості, забезпечуючи нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та адаптивності правових систем. Використання ШІ може значно трансформувати традиційні підходи до створення, аналізу та застосування законодавства [63]. Зокрема, поширеною є думка з приводу того, що ШІ може стати потужним інструментом підтримки прийняття рішень, надаючи законодавцям комплексні аналітичні звіти, візуалізації даних та рекомендації, що ґрунтуються на глибокому аналізі юридичних джерел та поточних законодав-

чих практик [61; 63; 64]. На сьогодні з'являється все більше підтверджень того, що ШІ здатен аналізувати закони, законопроекти, судові рішення та різного роду юридичні документи для виявлення тенденцій і передбачення вірогідних змін у законодавстві [61]. Це в перспективі дасть можливість законодавцям краще розуміти, які галузі потребують оновлення чи проведення реформ. Так, ШІ може аналізувати великі обсяги даних для оцінки потенційного впливу нових законопроектів на тих або інших суб'єктів правовідносин. Машинне навчання та алгоритми обробки природної мови можуть використовуватися для аналізу та порівняння існуючих законів, передбачення можливих наслідків їх застосування, а також для виявлення протиріч, дублюючих норм чи прогалин у чинному законодавстві [61]. Припускається, що ШІ здатен допомогти зробити законодавство більш зрозумілим та доступним для широких верств. Програми, які використовують ШІ для перекладу складних юридичних термінів і формулювань більш простою мовою, можуть значно спростити взаємодію громадян із правовою системою [64]. Також використання ШІ може сприяти оптимізації процесів підготовки проектів правових актів, забезпечуючи автоматизацію рутинних завдань, таких як форматування текстів, перевірка відповідності правилам нормопроєктування і т.і. [64]. Водночас при інтеграції можливостей ШІ в законотворчий процес важливо враховувати етичні та правові аспекти, включаючи прозорість алгоритмів, захист особистих даних та можливість упередженості чи помилок, які можуть виникати при роботі автоматизованих систем [65]. Таким чином, забезпечення контролю та людської участі в ключових моментах прийняття рішень залишається критично важливим для збереження справедливості та законності процесу. В цілому не викликає сумніву, що використання ШІ в законотворчості відкриває нові перспективи для покращення законодавчої роботи, проте все одно може потребувати певного контролю з боку людини.

2.6. Стратегії ефективної комунікації в правничому середовищі

Рекодифікація законодавства, імплементація нових нормативних актів часто супроводжуються напруженими суспільними дискусіями, обговореннями серед експертів та в межах широкого кола інших стейкхолдерів. У зв'язку з цим, ефективна комунікація в юридичному середовищі відіграє ключову роль для забезпечення прозорості, взаєморозуміння й успішної реалізації рекодифікації [66]. Спираючись на зарубіжну практику можна стверджувати, що стратегії ефективної комунікації в правничому середовищі з цих питань мають у першу чергу включати такі компоненти, як організація структурованих і прозорих дискусій за участю заінтересованих сторін (юристів, урядових органів, громадськості та ін.) для обговорення запропонованих змін та аналізу позицій усіх стейкхолдерів [68]; інформаційні кампанії та навчання (проведення інформаційних кампаній та освітніх заходів для широкої аудиторії з метою пояснення цілей та принципів рекодифікації, а також надання інформації про майбутні зміни в законодавстві) [67];

проведення систематичних консультацій із заінтересованими сторонами на різних етапах процесу рекодифікації для врахування різноманітних точок зору та забезпечення широкої підтримки; комунікація серед експертів (забезпечення ефективної комунікації між правниками, правовими консультантами та іншими експертами, для обміну знаннями, досвідом та найкращими практиками в галузі рекодифікації законодавства), використання сучасних інструментів комунікації (залучення сучасних засобів комунікації, таких як вебінари, онлайн-форуми та платформи, електронні розсилки та інструменти соціальних мереж для поширення інформації й отримання зворотного зв'язку) [68]. Крім того при розробці стратегій ефективної комунікації мають ураховуватися важливість стимулювання діалогу та пошуку консенсусу між учасниками процесу рекодифікації, для досягнення широкої згоди з ключових питань та зменшення можливих конфліктів, забезпечуватися чіткість і доступність інформації про процес рекодифікації (включаючи публікацію матеріалів, документів та доповідей на сайтах урядових органів та інших платформах) та зворотний зв'язок, щоб адаптувати плани рекодифікації відповідно до висловлених думок та пропозицій. Урахування цих аспектів при побудові стратегій комунікації допоможуть забезпечити більш відкритий та ефективний процес рекодифікації законодавства, що, зрештою, сприятиме вдосконаленню правової системи й ефективному правозастосуванню.

ВИСНОВКИ

Питання рекодифікації законодавства в різних галузях права обумовлене як появою нових видів правовідносин, так і необхідністю перегляду основ законотворчої техніки, підходів до нормопроекування. Джерелом викликів для сучасної юриспруденції стають нові суспільні відносини, зумовлені, зокрема, технологічним прогресом, особливими періодами функціонування держави та пандемічними викликами. Водночас досягнення в сфері сучасних технологій надають інструментарій для оптимізації багатьох юридичних механізмів, зокрема у сфері правотворчості. Створення нових та адаптація існуючих практик законотворчості потребує мобільності та рецепції кращого зарубіжного досвіду. Модернізація законодавства часто ускладнюється інертністю правотворчих механізмів, застарілістю нормотворчих підходів і процедур, що характерно не тільки для України, а й для інших сучасних країн світу. Разом з тим на сьогодні й протягом декількох попередніх років українська та європейська системи права зіштовхуються з рядом екстраординарних за своєю природою викликів для різних сфер життєдіяльності, як-от військова загроза з боку РФ, пандемічні виклики. У таких умовах правова рекодифікація стає особливо актуальною, оскільки законодавство має бути адаптоване до нових обставин та потреб суспільства.

Термін «рекодифікація» створює певну термінологічну двозначність, унаслідок чого інколи відбувається прирівнювання його до більш широкого поняття правових реформ, внесення змін до законодавства, перегляду норм чи редакцій

законів. На сьогодні процеси реформування, оновлення законодавства відбуваються в багатьох країнах світу, однак не всі з них можна назвати процесом рекодифікації. У той час як перегляд заснований на історично обумовлених засадах правового регулювання та його похідних, рекодифікація є впровадженням оновлених підходів до кодифікації з метою більш адекватного законодавчого реагування на актуальні виклики. З метою уникнення таких двозначностей вбачається необхідним досягти єдиного розуміння в питанні його термінологічного визначення. Правнича (законодавча) рекодифікація – це об’єктивне явище із суб’єктивним елементом, що реалізується в контексті здійснення правової реформи (реформи певної галузі права), обумовлене розвитком суспільства, появою нових видів правовідносин і необхідністю перегляду основ законотворчої техніки, а також підходів до нормопроектування. Правнича рекодифікація як об’єктивне явище обумовлене динамічним розвитком суспільства, появою нових видів правовідносин, суб’єктивний елемент у даному разі полягає в конкретній законотворчій діяльності, нормопроектуванні. Таким чином, термін рекодифікація не є тотожним з терміном інкорпорація, кодифікація і подібними, оскільки він має більш глибоку сутнісну структуру та необхідність. Виходячи з такого розуміння, стає очевидним, що поняття національної, іноземної та міжнародної рекодифікації переважно збігаються за своїм змістовим наповненням, маючи на увазі перегляд структури певних правових актів на нових засадах. Водночас термінологічні визначення прийняті до використання в різних юрисдикціях (*recasting, revision*) створюють певну специфіку щодо розуміння схожих процесів у різних країнах.

В Україні наразі існує ряд ініціатив з правової рекодифікації в багатьох галузях права, зокрема, цивільному, господарському, кримінальному. Однак, як свідчить зарубіжний досвід, упровадження цих ініціатив може потребувати тривалого часу, значної експертно-технічної підтримки і зусиль законотворців. В умовах триваючої збройної агресії РФ це завдання виглядає досить складним, оскільки увага законодавця часто прикута до вирішення більш нагальних питань, крім того унеможлиблюється повноцінне публічне обговорення, оскільки доступ багатьох ланок громадянського суспільства до нього обмежений. Таким чином, упровадження повноцінних реформ з рекодифікації в тих чи інших галузях права вбачається малоперспективним в умовах воєнного часу та пов’язаних з цим обмежень.

З появою нових досягнень, технологій цифрового навчання і штучного інтелекту законотворці різних країн отримують додатковий інструментарій, здатний у перспективі змінити певні підходи в нормопроектуванні, зокрема, допомогти уникнути законодавчих прогалин, оптимізувати лінгвістичні конструкції в юридичних текстах тощо. Водночас інтеграція ШІ в законотворчий процес може зіткнутися з рядом етико-правових проблем, включаючи захист особистих даних та можливість помилок. Хоча регламентація питань, що стосуються використання ШІ для цілей нормотворчості, виглядає на сьогодні питанням віддаленої перспективи, правознавцям уже сьогодні необхідно представити теоретичне осмис-

лення цих питань. Механізми ШІ можуть стати дієвим інструментом законотворця в процесах оновлення законодавства, його рекодифікації. Подальші розвідки, пов'язані з темою рекодифікації законодавства, можуть бути присвячені питанням порівняльно-правового аналізу оновленого законодавчого регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Венецька М. В. Рекодифікація цивільного кодексу України і принцип правової визначеності. *Правова держава*. 2022. № 33. С. 446–455. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/pravova-derjava.vipusk-33-_2022_.pdf#page=446
- [2] Baranov O. Digital transformation as a source of renovation of the paradigm of recodification and updating of legislation: Review of problems. 2022. *Law Ukr.: Legal J.* 28(2022). P. 28. URL: https://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/lawukrai2022&section=107
- [3] Довгерг А. Рекодифікація цивільного кодексу України: основні чинники і передумови для старту. *Право України*. 2019. № 1. URL: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=10269932&AN=134923547&h=dfX4OkLfLZB%2Bf1livO3By6vFwWc4So0FSL575ny6O7WpE2vrphDcIJn5x073m%2BxEq5ojFFy%2FTBIw0YddXq8Jw%3D%3D&cr1=c>
- [4] Rocheton J. Creating a Fertile Ground for Codification / The Genesis of Nineteenth-Century Civil Codes in the United States. *Brill Nijhoff*. 2014. P. 123–169. URL: <https://brill.com/display/book/9789004689978/BP000007.xml>
- [5] Довгерг А. С., Кузнєцова Н. С., Хоменко М. М., Буяджи Г. В., Захватаєв В. М., Калакура В. Я., Капіца Ю. М., Кот О. О., Кохановська О. В., Майданик Р. А., Стефанчук, Р. О. Рекодифікація цивільного законодавства України. *Концепція оновлення Цивільного кодексу України*, 2020. URL: <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Projekt-Koncepcii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>
- [6] Новий Кримінальний кодекс : проєкт нового Кримінального кодексу України, 2024. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
- [7] Осетинська Г. Чи є доцільним скасування Господарського Кодексу України? 2022. URL: <https://unba.org.ua/publications/7706-docil-nist-skasuvannya-gospodars-kogo-kodeksu-ukraini.html>
- [8] Довгерг А. С. Рекодифікація цивільного права: питання загальної частини пандектної системи у діалозі з німецькими вченими. *Нове українське право*. 2023. № 1. С. 20–27. <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/421>
- [9] Коломієць В. М., Зайцев М. М., Чунаков Р. В. Перспективи кодифікації військового законодавства України у реаліях сьогодення, 2021. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/34-_Kolomiyets-Zajtsev-CHunakov.pdf
- [10] Khodyko Y. Autonomous Robots and Their Legal Regime in the Context of Recodification of Civil Legislation of Ukraine. *Law, State and Telecommunications Review*. 2023. № 15(2). P. 54–65. URL: <https://periodicos.unb.br/index.php/RDET/article/view/44893>
- [11] Jakúbeková D. D. The Current State of Recodification Works of Slovak Private Law and Its Perspectives. *Central European Journal of Comparative Law*. 2021. № 2(1). P. 83–92. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=949922>
- [12] Bárková D. Daňové souvislosti rekodifikace účetnictví čri tax consequences of recodification of the Czech accounting law. *Days of tax law*. 2023. № 58. URL: <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2023/pravf/v-slovensko-ceske-dni-danoveho-prava.pdf#page=58>

- [13] Liégeois V., Akkermans J. Recodifying the Law: A Metalinguistic Inquiry into the Recodification of Belgian Law Between 2014–2019. *International Journal for the Semiotics of Law-Revue internationale de Sémiotique juridique*. 2022. № 35(5). P. 1761–1795. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11196-022-09894-6>
- [14] Vogel F., Hamann H., Gauer I. Computer-assisted legal linguistics: Corpus analysis as a new tool for legal studies. *Law & Social Inquiry*. 2018. № 43(4). P. 1340–1363. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/law-and-social-inquiry/article/computerassisted-legal-linguistics-corpus-analysis-as-a-new-tool-for-legal-studies/ECE00988220A71116FD1D4BC85894717>
- [15] Dirix E., Tilleman B., Lierman S., Storme M. E. De Valks juridisch woordenboek, 2018. URL: <https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>
- [16] Ryan M. A Codified Constitution? A Tale of Two Reports. Nottingham LJ. 2021. № 29. P. 18. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/notnghmlj29&div=7&id=&page=>
- [17] Murkens J. E. K. A written constitution: a case not made. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2021. № 41(4). P. 965–986. URL: <https://academic.oup.com/ojls/article/41/4/965/6262073>
- [18] Dancer W. T., Powell D. Before and After the Economic Growth, Regulatory Relief and Consumer Protection Act of 2018. *Journal of Accounting and Finance*. 2022. № 22(1). URL: <https://articlearchives.co/index.php/JAF/article/view/364>
- [19] Prentice B. The Tax Cuts and Jobs Act Impact on Itemized Deductions. *Rutgers Bus. LJ*. 2022. № 18. P. 1. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/rutgblaj18&div=4&id=&page=>
- [20] De Lange T., Vankova Z. The Recast EU Blue Card Directive: Towards a Level Playing Field to Attract Highly Qualified Migrant Talent to Work in the EU? *European Journal of Migration and Law*. 2022. № 24(4). P. 489–515. URL: https://brill.com/view/journals/emil/24/4/article-p489_2.xml
- [21] Shyshka R. B., Shyshka O. R., Shishka N. V., Slipchenko A. S., Tkalych M. O. Updating civil legislation in accordance with European quality standards: the example of Ukraine, 2022. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17469>
- [22] Міловська Н. В. Принцип правової визначеності в контексті оновлення цивільного законодавства України. *Нове українське право*. 2022. № 1. С. 57–63. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/197>
- [23] Brovchenko T., Zhuk O. The removal of damage caused by the necessity: Theoretical basis and judicial practice in Ukraine. *OER Osteuropa Recht*. 2024. № 69(2). P. 127–135. URL: <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0030-6444-2023-2-190.pdf>
- [24] Литвиненко Є. В. Можливі напрями удосконалення вітчизняного законодавства щодо надання послуг в освітній сфері. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/309/271>
- [25] Конституційна реформа: якою вона може бути? 2023. URL: <https://rpr.org.ua/news/konstytutsiy-na-reforma-ia-koiu-vona-mozhe-buty/>
- [26] Біленчук П., Кравчук О., Обіход Т. Конституційна модернізація установчої влади українського народу в умовах євроінтеграційних змін, 2023. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/konstytutsijna-modernizatsiya-ustanovchoyi-vlady-ukrayinskogo-narodu-v-umovah-yevrointegratsijnyh-zmin/>
- [27] Питання Комісії з питань правової реформи : Указ Президента України від 07.08.2019 № 584/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949>

- [28] Pineau J. A very brief history of a recodification and its problems. *Studia Universitatis Babeş Bolyai-Jurisprudentia*. 2011. № 56(4). P. 70–76. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=146607>
- [29] Moscati L. Civil Codes and authors' rights / Research Handbook on Intellectual Property and Moral Rights. *Edward Elgar Publishing*, 2023. P. 81–94 URL: <https://www.elgaronline.com/edcollchap/book/9781789904871/book-part-9781789904871-13.xml>
- [30] Khodji-Akbarovna R. N. Classification of codifications of private international law. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*. 2023. № 2(12). P. 126–135. URL: <http://journals.academiczone.net/index.php/jiphr/article/view/1833>
- [31] Maglione G. Restorative Justice and Criminal Justice Reform: Forms, Issues and Counter-Strategies. *Handbook of Issues in Criminal Justice Reform in the United States*. 2022. P. 717–736. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-77565-0_36
- [32] Fischer C., Haferkamp H. P. System and codification – exclusion or inclusion of special law? A German perspective. *Law and Diversity: European and Latin American Experiences from a Legal Historical Perspective*. 2024. № 501. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/88644/1/gplh-21-9783944773407.pdf#page=515>
- [33] Števec M., Ivančo M. The conception and institutional novelties of recodification of private law in the Slovak Republic. *The Law of Obligations in Central and Southeast Europe*. Routledge, 2021. P. 33–49. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003080565-3/conception-institutional-novelties-recodification-private-law-slovak-republic-marek-%C5%A1tevec%C4%8Dek-marek-ivan%C4%8Do>
- [34] Linklaters. Reform of the Belgian Civil Code, 2024. URL: [https://www.linklaters.com/en/insights/publications/2022/september/on-track-to-a-modernised-belgian-civil-code#:~:text=The%20extensive%20reform%2C%20launched%20in,contracts%20\(upcoming%20Book%207\)%2C](https://www.linklaters.com/en/insights/publications/2022/september/on-track-to-a-modernised-belgian-civil-code#:~:text=The%20extensive%20reform%2C%20launched%20in,contracts%20(upcoming%20Book%207)%2C)
- [35] Document 32002Q0328. Interinstitutional Agreement of 28 November 2001 on a more structured use of the recasting technique for legal acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002Q0328>
- [36] European Commission. Energy Performance of Buildings Directive, 2024. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en
- [37] Statute Law Revision Act 1958. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/6-7/46/contents>
- [38] Law Commission. Statute law repeals. URL: <https://lawcom.gov.uk/our-work/statute-law-repeals/>
- [39] European Union (Withdrawal) Act 2018. URL: <https://bills.parliament.uk/bills/2045>
- [40] Law Commission. Codification of the law in Wales. URL: <https://lawcom.gov.uk/codification-of-the-law-in-wales/>
- [41] York E., Muresianu A. The Tax Cuts and Jobs Act Simplified the Tax Filing Process for Millions of Households, 2018. URL: <https://taxfoundation.org/research/all/federal/the-tax-cuts-and-jobs-act-simplified-the-tax-filing-process-for-millions-of-americans/>
- [42] Scott R. E. The Uniform Commercial Code and the ongoing Quest for an efficient and fair Commercial Law. *The American Law Institute-A Centennial History (forthcoming book, Andrew Gold & Robert Gordon, editors), Columbia Law and Economics Working Paper*. 2022. № 661. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4212754
- [43] Fox W. F., Dautaj Y. The life of arbitration law Has been experience, not logic: Gorsuch, Kavanaugh, and the Federal Arbitration Act. *Cardozo J. Conflict Resol.* 2019. № 21, P. 1.

- URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/cardcore21&div=5&id=&page=>
- [44] Laurent B. *European objects: The troubled dreams of harmonization*. MIT Press, 2022. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=cyQuEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=legislation+EU+harmonization&ots=bJTUGpKsM2&sig=LPdnYzD9i7tuX66f59tUkafMf84&redir_esc=y#v=onepage&q=legislation%20EU%20harmonization&f=false
- [45] Wozniak M. *Harmonisation of EU Competition Law Enforcement*, 2020. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/yars22&div=16&id=&page=>
- [46] Lukáčová M., Korečko J., Jenčová S., Jusková M. Analysis of selected indicators of tax competition and tax harmonization in the EU. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2020. № 8(1). P. 123. URL: https://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/29/Lukacova_Analysis_of_selected_indicators_of_tax_competition_and_tax_harmonization_in_the_EU.pdf
- [47] Hailbronner K. *Immigration and asylum law and policy of the European Union*. BRILL, 2024. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=zs7EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=legislation+EU+harmonization+permanent+residence&ots=Cer8-84u4J&sig=5e3MYDCOUyjtgaWFgsYi30_wEMc&redir_esc=y#v=onepage&q=legislation%20EU%20harmonization%20permanent%20residence&f=false
- [48] Topchiy V. Questions of internationalization constitutional legislation: leading countries experience and prospect of Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 205. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vyshegrad-6_2018_Tom-2-1.pdf#page=205
- [49] Dimitrieska V. *Internationalization and Global Competence / Internationalizing Rural Science Teacher Preparation: Action Research for Global Competency*. Cham: Springer International Publishing. 2023. P. 13–27. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-46073-9_2
- [50] Varella M. D. *Internationalization of law. Switzerland: Springer International Publishing*. 2024. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-642-54163-6>
- [51] Cui Y. *Artificial intelligence and judicial modernization*. Singapore: Springer, 2020. h URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-981-32-9880-4.pdf>
- [52] Wang D. *Research on Legislative Flexibility Mechanism / 4th International Conference on Culture, Education and Economic Development of Modern Society (ICCESE 2020)*. Atlantis Press, 2020. P. 631–636. URL: <https://www.atlantispress.com/proceedings/iccese-20/125936796>
- [53] Dorssem E. I. *Flexible Law: The Impact of Legislative Resources on Policy Adoption* : Doctoral dissertation, University of Missouri-Columbia, 2022. URL: <https://www.proquest.com/openview/c1d92d372d8da26d1ee9a50af97d06b9/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- [54] Остапенко А. Деякі питання кодифікації законодавства у сфері оборони України, 2022. URL: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:p_v5tRVHNUgJ:scholar.google.com/+%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F+%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&hl=ru&as_sdt=0,5&as_ylo=2022
- [55] Bagby J. W., Packin N. G. RegTech and predictive lawmaking: Closing the RegLag between prospective regulated activity and regulation. *Mich. Bus. & Entrepreneurial L. Rev.* 2020. № 10. P. 127. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/mijoeqv10&div=11&id=&page=>

- [56] Surden H. Machine learning and law: An overview. *Research Handbook on Big Data Law*. 2021. P. 171–184. URL: <https://www.elgaronline.com/edcollchap/edco11/9781788972819/9781788972819.00014.xml>
- [57] Ordoñez H. A., Ordoñez C. C., Ordoñez J. A., Urbano F. A. Jurisprudence search in Colombia based on natural language processing (NLP) and Lynked. *INGE CUC*. 2020. № 16(2). P. 277–284. URL: <https://revistascientificas.cuc.edu.co/ingecuc/article/view/3317>
- [58] Giacalone M., Cusatelli C., Romano A., Buondonno A., Santarcangelo V. Big Data and forensics: An innovative approach for a predictable jurisprudence. *Information Sciences*. 2018. № 426. P. 160–170. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0020025517310320>
- [59] Wachter S., Mittelstadt B. A right to reasonable inferences: re-thinking data protection law in the age of big data and AI. *Colum. Bus. L. Rev.* 2019. P. 494. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/colb2019&div=15&id=&page=>
- [60] Syaeh M. T., Fahriani F. Crossing the digital era by analyzing cryptocurrency and blockchain law in modern jurisprudence through local genius 6.0 ideas Internet of things (Iot). *Innovative: Journal of Social Science Research*. 2024. № 4(1). P. 2313–2326. URL: <http://j-innovative.org/index.php/Innovative/article/view/7879>
- [61] Drahmman A., Meuwese A. AI and Lawmaking: An Overview. *Law and Artificial Intelligence: Regulating AI and Applying AI in Legal Practice*. 2022. P. 433–449. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6265-523-2_22
- [62] Bresciani P. I. E. R., Palmirani M. Constitutional opportunities and risks of AI in the law-making process. *FEDERALISMI. IT*. 2024. № 2. P. 1–18. URL: <https://cris.unibo.it/handle/11585/953858>
- [63] Rangone N. Artificial intelligence challenging core State functions: A focus on law-making and rule-making. *Revista de Derecho Público: teoría y método*. 2023. № 8. P. 95–126.
- [64] Custers B., Fosch-Villaronga E. Law and artificial intelligence: regulating AI and applying AI in legal practice. 2022. Vol. 35. Springer Nature. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=oqB5EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=AI+lawmaking&ots=iR626tRiJM&sig=cFEmsIO8YPScfqf_OtaCAOd-mm8&redir_esc=y#v=onepage&q=AI%20lawmaking&f=false
- [65] Khan A. A., Akbar M. A., Fahmideh M., Liang P., Waseem M., Ahmad A., Abrahamsson P. AI ethics: an empirical study on the views of practitioners and lawmakers. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*. 2023. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/10066257>
- [66] McCroskey J. C. An introduction to rhetorical communication. *Routledge*. 2015. URL: https://books.google.com/books?hl=ru&lr=&id=vHz4CgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&ots=CXjMjt9t_6&sig=2hl61aTdsW0sViOT239YJDzUO5A
- [67] Макеєва О. М. Правова комунікація в умовах трансформації законодавства. 2023. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/61723>
- [68] Konopacki M., Albu D., Steibel F. MUDAMOS: a civil society initiative on collaborative lawmaking in Brazil. *Proceedings of the 12th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance*. 2019. P. 175–180. URL: <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3326365.3326388>

REFERENCES

- [1] Venetska, M. V. (2022). Recodification of the civil code of Ukraine and the principle of legal certainty. *Constitutional state*, 33, 446–455. Retrieved from http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/pravova-derjava.vipusk-33-_2022_.pdf#page=446

- [2] Baranov, O. (2022). Digital transformation as a source of renovation of the paradigm of recodification and updating of legislation: Review of problems. *Law Ukr.: Legal J.*, 2022, 28. Retrieved from https://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/lawukrai2022&section=107
- [3] Dovgert, A. (2019). Recodification of the civil code of Ukraine: main factors and prerequisites for the start. *Law of Ukraine*, 1. Retrieved from <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=10269932&AN=134923547&h=dfX4OkLfiLZB%2Bf1livO3By6vFwWc4So0FSL575ny6O7WpE2vrphDclJn5x073m%2BxEq5ojFFy%2FTBIw0YddXq8Jw%3D%3D&crl=c>
- [4] Rocheton, J. (2014) Creating a Fertile Ground for Codification. In *The Genesis of Nineteenth-Century Civil Codes in the United States*. Brill Nijhoff, pp. 123–169. Retrieved from <https://brill.com/display/book/9789004689978/BP000007.xml>
- [5] Dovgert, A. S., Kuznetsova, N. ., Khomenko, M. M., Buyadzhi, G. V., Zakhvataev, V. M., Kalakura, V. Ya., Kapitsa, Yu.M., Kot, O. O., Kokhanovska, O. V., Maidanyk, R. A., & Stefanchuk, R. O. (2020). *Recodification of civil legislation of Ukraine*. The concept of updating the Civil Code of Ukraine. Retrieved from <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Proekt-Koncepcii-onovlennja-Civlnogo-kodeksu-Ukraini.pdf>
- [6] New Criminal Code. (2024). *The text of the project of the new Criminal Code of Ukraine / Draft of the new Criminal Code of Ukraine*. Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>
- [7] Osetynska, G. (2022). *Is it expedient to abolish the Economic Code of Ukraine?* Retrieved from <https://unba.org.ua/publications/7706-docil-nist-skasuvannya-gospodars-kogo-kodeksu-ukraini.html>
- [8] Dovgert, A. S. (2023). Recodification of civil law: the question of the general part of the pandect system in dialogue with German scientists. *New Ukrainian law*, 1, 20–27. Retrieved from <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/421>
- [9] Kolomiets, V. M., Zaitsev, M. M., & Chunakov, R. V. (2021). *Prospects for the codification of military legislation of Ukraine in today's realities*. Retrieved from https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/34-_Kolomiyets-Zajtsev-CHunakov.pdf
- [10] Khodyko, Y. (2023). Autonomous Robots and Their Legal Regime in the Context of Recodification of Civil Legislation of Ukraine. *Law, State and Telecommunications Review*, 15(2), 54–65. Retrieved from <https://periodicos.unb.br/index.php/RDET/article/view/44893>
- [11] Jakúbeková, D. D. (2021). The Current State of Recodification Works of Slovak Private Law and Its Perspectives. *Central European Journal of Comparative Law*, 2(1), 83–92. Retrieved from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=949922>
- [12] Bárková, D. (2023). Daňové souvislosti rekodifikace účetnictví čri tax consequences of recodification of the Czech accounting law. *Days of tax law*, 58. Retrieved from <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2023/pravf/v-slovensko-ceske-dni-danoveho-prava.pdf#page=58>
- [13] Liégeois, V., & Akkermans, J. (2022). Recodifying the Law: A Metalinguistic Inquiry into the Recodification of Belgian Law Between 2014–2019. *International Journal for the Semiotics of Law-Revue internationale de Sémiotique juridique*, 35(5), 1761–1795. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11196-022-09894-6>
- [14] Vogel, F., Hamann, H., & Gauer, I. (2018). Computer-assisted legal linguistics: Corpus analysis as a new tool for legal studies. *Law & Social Inquiry*, 43(4), 1340–1363. Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/journals/law-and-social-inquiry/article/>

- computerassisted-legal-linguistics-corpus-analysis-as-a-new-tool-for-legal-studies/ECE00988220A71116FD1D4BC85894717
- [15] Dirix, E., Tilleman, B., Lierman, S., & Storme, M. E. (2018). *De Valks juridisch woordenboek*. Retrieved from <https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>
- [16] Ryan, M. A (2021). Codified Constitution? A Tale of Two Reports. *Nottingham LJ*, 29, 18. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/notnghmlj29&div=7&id=&page=>
- [17] Murkens, J. E. K. (2021). A written constitution: a case not made. *Oxford Journal of Legal Studies*, 41(4), 965–986. Retrieved from <https://academic.oup.com/ojls/article/41/4/965/6262073>
- [18] Dancer, W. T., & Powell D. (2022). Before and After the Economic Growth, Regulatory Relief and Consumer Protection Act of 2018. *Journal of Accounting and Finance*, 22(1). Retrieved from <https://articlearchives.co/index.php/JAF/article/view/364>
- [19] Prentice, B. (2022). The Tax Cuts and Jobs Act Impact on Itemized Deductions. *Rutgers Bus. LJ.*, 18, 1. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/rutgblaj18&div=4&id=&page=>
- [20] De Lange, T., & Vankova, Z. (2022). The Recast EU Blue Card Directive: Towards a Level Playing Field to Attract Highly Qualified Migrant Talent to Work in the EU? *European Journal of Migration and Law*, 24(4), 489–515. Retrieved from https://brill.com/view/journals/emil/24/4/article-p489_2.xml
- [21] Shyshka, R. B., Shyshka, O. R., Shishka, N. V., Slipchenko, A. S., & Tkalych, M. O. (2022). *Updating civil legislation in accordance with European quality standards: the example of Ukraine*. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17469>
- [22] Milovska, N. V. (2022). The principle of legal certainty in the context of updating the civil legislation of Ukraine. *New Ukrainian law*, 1, 57–63. Retrieved from <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/197>
- [23] Brovchenko, T., & Zhuk, O. (2024). The removal of damage caused by the necessity: Theoretical basis and judicial practice in Ukraine. *OER Osteuropa Recht*, 69(2), 127–135. Retrieved from <https://www.nomos-elibrary.de/10.5771/0030-6444-2023-2-190.pdf>
- [24] Lytvynenko, E. V. (2023). Possible directions of improvement of domestic legislation regarding the provision of services in the educational sphere. *Academic visions*, 18. Retrieved from <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/309/271>
- [25] Reanimation package of reforms. (2023). *Coalition Reanimation Package of Reforms*. Constitutional reform: what could it be. Retrieved from <https://rpr.org.ua/news/konstytutsiyna-reforma-iakoju-vona-mozhe-buty/>
- [26] Bilenchuk, P., Kravchuk, O., & Obikhod T. (2023). *Constitutional modernization of the constituent power of the Ukrainian people in the conditions of European integration changes*. Retrieved from <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/konstytutsiyna-modernizatsiya-ustanovchoyi-vlady-ukrayinskogo-narodu-v-umovah-yevrointegratsijnyh-zmin/>
- [27] Decree of the President of Ukraine No. 584/2019 of August 7, 2019, «Issues of the Commission on Legal Reform», <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949>
- [28] Pineau, J. (2011). A very brief history of a recodification and its problems. *Studia Universitatis Babeş Bolyai-Iurisprudentia*, 56(4), 70–76. Retrieved from <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=146607>
- [29] Moscati, L. (2023). Civil Codes and authors' rights. In *Research Handbook on Intellectual Property and Moral Rights*. Edward Elgar Publishing, pp. 81–94. Retrieved from <https://>

- www.elgaronline.com/edcollchap/book/9781789904871/book-part-9781789904871-13.xml
- [30] Khodji-Akbarovna, R. N. (2023). Classification of codifications of private international law. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 2(12), 126–135. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/jiphr/article/view/1833>
- [31] Maglione, G. (2022). Restorative Justice and Criminal Justice Reform: Forms, Issues and Counter-Strategies. *Handbook of Issues in Criminal Justice Reform in the United States*, 717–736. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-77565-0_36
- [32] Fischer, C., & Haferkamp, H. P. (2024). System and codification – exclusion or inclusion of special law? A German perspective. *Law and Diversity: European and Latin American Experiences from a Legal Historical Perspective*, 501. Retrieved from <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/88644/1/gplh-21-9783944773407.pdf#page=515>
- [33] Števíček, M., & Ivančo, M. (2021). The conception and institutional novelties of recodification of private law in the Slovak Republic. In *The Law of Obligations in Central and Southeast Europe*. Routledge, pp. 33–49. Retrieved from <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003080565-3/conception-institutional-novelties-recodification-private-law-slovak-republic-marek-%C5%A1tev%C4%8Dek-marek-ivan%C4%8Do>
- [34] Linklaters (2024). *Reform of the Belgian Civil Code*. Retrieved from [https://www.linklaters.com/en/insights/publications/2022/september/on-track-to-a-modernised-belgian-civil-code#:~:text=The%20extensive%20reform%2C%20launched%20in,contracts%20\(upcoming%20Book%207\)%2C](https://www.linklaters.com/en/insights/publications/2022/september/on-track-to-a-modernised-belgian-civil-code#:~:text=The%20extensive%20reform%2C%20launched%20in,contracts%20(upcoming%20Book%207)%2C)
- [35] Document 32002Q0328. Interinstitutional Agreement of 28 November 2001 on a more structured use of the recasting technique for legal acts. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002Q0328>
- [36] European Commission. Energy Performance of Buildings Directive, 2024. Retrieved from https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en
- [37] Statute Law Revision Act 1958. Retrieved from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/6-7/46/contents>
- [38] Law Commission. Statute law repeals. Retrieved from <https://lawcom.gov.uk/our-work/statute-law-repeals/>
- [39] European Union (Withdrawal) Act 2018. Retrieved from <https://bills.parliament.uk/bills/2045>
- [40] Law Commission. Codification of the law in Wales. Retrieved from <https://lawcom.gov.uk/codification-of-the-law-in-wales/>
- [41] York, E., & Muresianu, A. (2018). *The Tax Cuts and Jobs Act Simplified the Tax Filing Process for Millions of Households*. Retrieved from <https://taxfoundation.org/research/all-federal/the-tax-cuts-and-jobs-act-simplified-the-tax-filing-process-for-millions-of-americans/>
- [42] Scott, R. E. (2022). The Uniform Commercial Code and the ongoing Quest for an efficient and fair Commercial Law. The American Law Institute-A Centennial History (forthcoming book, Andrew Gold & Robert Gordon, editors), Columbia Law and Economics Working Paper, 661. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4212754
- [43] Fox, W. F., & Dautaj, Y. (2019). The life of arbitration law Has been experience, not logic: Gorsuch, Kavanaugh, and the Federal Arbitration Act. *Cardozo J. Conflict Resol.*, 21, 1.

- Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/cardcore21&div=5&id=&page=>
- [44] Laurent, B. (2022). *European objects: The troubled dreams of harmonization*. MIT Press. Retrieved from https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=cyQuEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=legislation+EU+harmonization&ots=bJTUGpKsM2&sig=LPdnYzD9i7tuX66f59tUkafMf84&redir_esc=y#v=onepage&q=legislation%20EU%20harmonization&f=false
- [45] Wozniak, M. (2020). *Harmonisation of EU Competition Law Enforcement*. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/yars22&div=16&id=&page=>
- [46] Lukáčová, M., Korečko, J., Jenčová, S., & Jusková, M. (2020). Analysis of selected indicators of tax competition and tax harmonization in the EU. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 123. Retrieved from https://jssidoi.org/jesi/uploads/articles/29/Lukacova_Analysis_of_selected_indicators_of_tax_competition_and_tax_harmonization_in_the_EU.pdf
- [47] Hailbronner, K. (2024). *Immigration and asylum law and policy of the European Union*. BRILL. Retrieved from https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=zsN7EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=legislation+EU+harmonization+permanent+residence&ots=Cer8-84u4J&sig=5e3MYDCOUyjtgaWFGsYi30_wEMc&redir_esc=y#v=onepage&q=legislation%20EU%20harmonization%20permanent%20residence&f=false
- [48] Topchiy, V. (2018). Questions of internationalization constitutional legislation: leading countries experience and prospect of Ukraine. *Visegrad Journal on Human Rights*, 205. Retrieved from https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2020/12/Vyshegrad-6_2018_Tom-2-1.pdf#page=205
- [49] Dimitrieska, V. (2023). Internationalization and Global Competence. In *Internationalizing Rural Science Teacher Preparation: Action Research for Global Competency*. Cham: Springer International Publishing, pp. 13–27. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-46073-9_2
- [50] Varella, M. D. (2024). *Internationalization of law*. Switzerland: Springer International Publishing. Retrieved from <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-642-54163-6>
- [51] Cui, Y. (2020). *Artificial intelligence and judicial modernization*. Singapore: Springer. Retrieved from <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-981-32-9880-4.pdf>
- [52] Wang, D. (2020). Research on Legislative Flexibility Mechanism. In *4th International Conference on Culture, Education and Economic Development of Modern Society (ICCESE 2020)*. Atlantis Press, pp. 631–636. Retrieved from <https://www.atlantispress.com/proceedings/iccese-20/125936796>
- [53] Dorssom, E. I. (2022). *Flexible Law: The Impact of Legislative Resources on Policy Adoption*. Doctoral dissertation, University of Missouri-Columbia. Retrieved from <https://www.proquest.com/openview/c1d92d372d8da26d1ee9a50af97d06b9/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- [54] Ostapenko, A. (2022). *Some issues of codification of legislation in the field of defense of Ukraine*. Retrieved from https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:p_v5tRVHNUgJ:scholar.google.com/+%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F+%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0&hl=ru&as_sdt=0,5&as_ylo=2022

- [55] Bagby, J. W., & Packin, N. G. (2020). RegTech and predictive lawmaking: Closing the RegLag between prospective regulated activity and regulation. *Mich. Bus. & Entrepreneurial L. Rev.*, 10, 127. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/mijoeqv10&div=11&id=&page=>
- [56] Surden, H. (2021). Machine learning and law: An overview. *Research Handbook on Big Data Law*, 171–184. <https://www.elgaronline.com/edcollchap/edcol/9781788972819/9781788972819.00014.xml>
- [57] Ordoñez, H. A., Ordoñez, C. C., Ordoñez, J. A., & Urbano, F. A. (2020). Jurisprudence search in Colombia based on natural language processing (NLP) and Lynked Data. *INGE CUC*, 16(2), 277–284. Retrieved from <https://revistascientificas.cuc.edu.co/ingecuc/article/view/3317>
- [58] Giacalone, M., Cusatelli, C., Romano, A., Buondonno, A., & Santarcangelo, V. (2018). Big Data and forensics: An innovative approach for a predictable jurisprudence. *Information Sciences*, 426, 160–170. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0020025517310320>
- [59] Wachter, S., & Mittelstadt, B. (2019). A right to reasonable inferences: re-thinking data protection law in the age of big data and AI. *Colum. Bus. L. Rev.*, 494. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/colb2019&div=15&id=&page=>
- [60] Syaeh, M. T., & Fahriany, F. (2024). Crossing the digital era by analyzing cryptocurrency and blockchain law in modern jurisprudence through local genius 6.0 ideas Internet of things (Iot). *Innovative: Journal of Social Science Research*, 4(1), 2313–2326. Retrieved from <http://j-innovative.org/index.php/Innovative/article/view/7879>
- [61] Drahmman, A., & Meuwese, A. (2022). AI and Lawmaking: An Overview. *Law and Artificial Intelligence: Regulating AI and Applying AI in Legal Practice*, 433–449. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-6265-523-2_22
- [62] Bresciani, P. I. E. R., & Palmirani M. (2024). Constitutional opportunities and risks of AI in the law-making process. *FEDERALISMI. IT*, 2, 1–18. Retrieved from <https://cris.unibo.it/handle/11585/953858>
- [63] Rangone, N. (2023). Artificial intelligence challenging core State functions: A focus on law-making and rule-making. *Revista de Derecho Público: teoría y método*, 8, 95–126.
- [64] Custers, B., & Fosch-Villaronga, E. (2022). *Law and artificial intelligence: regulating AI and applying AI in legal practice* (Vol. 35). Springer Nature. Retrieved from https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=oqB5EAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=AI+lawmaking&ots=iR626tRiJM&sig=cFEmsIO8YPScfqf_OtaCAOd-mm8&redir_esc=y#v=onepage&q=AI%20lawmaking&f=false
- [65] Khan, A. A., Akbar, M. A., Fahmideh, M., Liang, P., Waseem, M., Ahmad, A., & Abrahamsson, P. (2023). AI ethics: an empirical study on the views of practitioners and lawmakers. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 2023. Retrieved from <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/10066257>
- [66] McCroskey, J. C. (2015). *An introduction to rhetorical communication*. Routledge. Retrieved from https://books.google.com/books?hl=ru&lr=&id=vHz4CgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&ots=CXjMjt9t_6&sig=2hl61aTdsWosViOT239YJDzUO5A
- [67] Makeeva, O. M. (2023). *Legal communication in the conditions of transformation of legislation*. Retrieved from <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/61723>
- [68] Konopacki, M., Albu, D., & Steibel, F. (2019). MUDAMOS: a civil society initiative on collaborative lawmaking in Brazil. In *Proceedings of the 12th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance*, pp. 175–180. Retrieved from <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3326365.3326388>

Роман Вікторович Вереша

Доктор юридичних наук, професор
Кафедра кримінального та адміністративного права
Академія адвокатури України
01032, бульвар Тараса Шевченка, 27, Київ, Україна

Roman V. Veresha

Doctor of Law, Professor
Department of Criminal and Administrative Law
Academy of Advocacy of Ukraine
01032, 27 Tarasa Shevchenka Blvd., Kyiv, Ukraine

Валерій Віталійович Карпунцов

Доктор юридичних наук, професор
Кафедра політичних наук та права
Київський національний університет будівництва та архітектури
03037, проспект Повітрофлотський, 31, Київ, Україна

Valerii V. Karpuntsov

Doctor of Law, Professor
Department of Political Science and Law
Kyiv National University of Construction and Architecture
03037, 31, Povitroflotsky Ave. Kyiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Вереша Р. В., Карпунцов В. В. Правнича рекодифікація – створення законодавства нового часу. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. Т. 31. № 2. С. 46–74.

Suggested Citation: Veresha, R. V., & Karpuntsov, V. V. (2024). Legal Recodification – Creating Legislation for a New Era. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 31(2), 46–74.

Стаття надійшла / Submitted: 03/05/2024

Доопрацьовано / Revised: 03/06/2024

Схвалено до друку / Accepted: 27/06/2024